

ПРОЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

А Д Р А С
РЭДАКЦЫІ:
САВЕЦКАЯ, 59
ТЭЛ. № 17-09.

М А Й
1 9 3 1

Чырвоная Беларусь

Зок-1
242

10

БУДУЕМ УЗОРНЫЯ ІНКУБАТАРЫ!

б-05
б-1540

№ 1953 г.

ФОТО-ЗДЫМАК
І. САЛАВЕЙЧЫНА

Апавяданьне ЦІМОХА ЗАРЭЧНАГА.

Малюнкi ДАВІДОВІЧА.

БЯЗ дай прычыны паехаў на Палесьсе, у балоты журавінавыя і бары сасновыя. Яшчэ пазаўчора вочы праглядзеў тысячамі літар, слоў, сказаў, — яны мітусіліся перада мною, і сэнс часам растайваў у чатырох сыценках, і думкі разьбягаліся, як жывое срэбра, і празрыстая пуста адчувалася ў нахмураным паветры; а ўчора ўжо — шырокая роўнядзь беларускай зямлі, сьлёзы неба па-за вокнамі вагонаў, скарбовыя будынкі падобных адна на адну станцый, заспана-замораныя постаці пасажыраў; а сёння — вазьвіна — хвіліна да зор і гадзіна да бліжэйшае вёскі, мястэчка з марамі аб тротуары і з сапраўднай дынама-машынай, спакойны і сур'ёзны твар сакратара райкому, гаспадарчы і крыху хітраваты погляд старшыні райвыканкому, пакалёчаная дарога ў вёску Альховая; а заўтра — ціхі смутак апаўшых лістоў, стрэльба за плячыма, зялёная жытняя рунь і магчыма, — верыцца і хочацца, — заяц у паляўнічай торбе.

Не даяжджаючы да Альховой, адаслаў вазьвіну, і цяпер іду па набраклі асеньнімі дажджамі зямлі. Ноч дыша вільготнасьцю і ветрам паўднёвым, я наўмысьля зблудзіў з дарогі і плыву наўгадзь, — заглядваю на кампас памяці і ўспамінаю: „пайшоў на цянькі, праходзіў два дзянькі“. Ральля ліпкая і цягучая, — мне здаецца, што мае боты нясуць астрожныя кайданы, а часам і зусім прырастаюць да пульхай зямлі. Я сгаміўся, і мне прыемна адчуваць дыханьне чорнае ночы — роўнамерныя згусткі вільготнага, важнага ветру; я скінуў шапку — валасы мае перабіраюць нейчыя шоўкавыя рукі, рапціліў паліто — грудзі мае шчакоча ласкавы вечэр...

Я збіраюся з сіламі, павялічваю крокі, але мне здаецца, што я зьліваюся тым кавалачкам крэйды ў цыркулі, які бегаво-ко-аднае кропкі, апісваючы геаметрычную акружыну; я памятую, што за гоні ад лесу пачынаюцца альхоўскія хутары, а на самым узгорку, на пягло ад рэчкі Ясень стаіць двор дзеда Ан-

Калі ўжо так цікава, дык паслухай...

тося. Я памятую, што напamкi за чвэртку гадзіны я павiнен быць ўжо каля хаты дзеда Антося, але прайшло больш паўгадзіны і я ніяк не магу знайсці яго хаты.

Забрахаў недзе сабака, і я, удзячны невядомаму Палкану ці Шарыку, пайшоў на яго брэх. Сабака не ашукаў: я апазнаў два сьлепаватыя акенцы хаты дзеда Антося, два воўчыя вокі ў цемені ночы. Мігаючае сьвятло ў вокнах напаміла аб недалёкім мінулым. Пазалетась я прыяжджаў у гэтыя мясьціны і жыў тут два тыдні. Дзед Антось вучыў мяне „браць на мушку“ вавёрку і зайца, варону і вераб'я, мядзяны пятак і самае сапраўднае гумно; апошняе мне вельмі падабалася. Хадзілі мы з дзедам карасёў і шчук лавіць, — вудамі і сёямі, нератамі і бараднікамі, — з перасьветам езьдзілі ўночы па Ясеню.

Дзед меў выключную натуру, якіх мала цяпер знойдзецца на вёсцы. У вачох ягоных я заўсёды чытаў сумленнасьць Альховой і простую мудрасьць жыцьця. Меў ён невялікую беларусую бараду і вусы такія-ж; галава яго ня згубіла ні адзінага валаска; твар правільны, толькі нос ледзь-ледзь з гарбінкаю, паходня лёгка і вольная ў рухах; а зубы ў дзеда — што тваё серабро.

— Дзеду, а дзеду, ты нешта хацеў расказаць? — запытаў я.

— Калі ўжо так цікава, дык паслухай...

Дзед расказваў мне паданьні пра курганы і вазьры, легенды і казкі, перадаваў пра ўсякія старасьвецкія здарэньні. Ні ад каго я ня чуў такіх прыгожых і займальных апавяданьняў, як ад дзеда Антося. У яго кожнае слова іскрылася і цвіло чырвонаю ружаю багатай народнай мовы. Таксама любіў я слухаць разважаньні дзеда пра жыцьцё.

— Даўным даўно, — казаў дзед, — калі ня толькі мы, але і прадзеда нашы не хадзілі па зямлі, больш добрых людзей жыло на сьвеце. А чаму спытаеш, ёлкі-палкі зялёныя? — і дзед сьмяяўся ласкавым сьмехам і на мяне глядзеў пераможцам. — Прычыны былі на гэта. Сквaпнасьці, скнарасьці, зайздрасьці тады менш было, бо мужыкі ўсе галадалі, кару яловую елі, у лапцях ліпавых хадзілі ды шапку-маргелку зіму і лета насілі... Роўня ды аднолькавыя былі тады мужыкі. А як пачалі адны багацець, а другія старцамі пайшлі па сьвеце белым, тады і пасялілася ў мужыкоў злосьць ня толькі на паноў, але і на сваіх багачаў. От таму і ня трэба нам багатых. Сонца і вятых усіх-нія, а таму і зямля і багачы зямное павінны быць агульныя. Тады і мы будзем роўнымі. Толькі ня так як ранейшыя людзі — па маргелцы ды лапцях, — мы будзем аднолькавыя па рабоце і багачыні. А калі так, ёлкі-палкі зялёныя, — і дзед зноў ласкава ўсьміхаўся, — то і людзі будуць роўныя...

— У когуну, дзед, — падказаў я і глядзеў яму ў задумёныя вочы.

— А хоць-бы і так. Я на кожным сходзе кажу мужыкам... Работа не дае падумаць чалавеку, а то мы-б, глядзі, ёлкі-палкі зялёныя, Маскву-горад пабудавалі-б на беразе Ясень...

Праўду зямлі чуў я ў словах старога і цвярозую развагу розуму бачыў у марах дзедавых. Мяне ахапляла юнацкая шчырасьць, — я хацеў сесці і разам з дзедам, адчуваць яго мазолістыя далоні ў сваіх руках, бачыць у вачох яго глыбокі смутак і расказаць пра нешта дзіўнае і блізкае дзеду. Але я маўчаў, ахоплены павягаю да дзеда.

... І вось я зараз, праз некалькі хвілін, убачу дзеда, пачую яго словы ласкавыя...

Два воўчыя вокі асьвятляюць жытнія ўсходы і мае чорнае паліто: нязлы сабака, Дунай, здаецца, звонка і са смакам брэна на калісьці знаёмага валацужніка.

Скрыпяць іржавыя завесы дзьвярэй і нехта выходзіць з хаты. Мне хочацца, каб гэта быў дзед Антось, але грубае „цю-цю-цю“ зусім не ў яго манеры. Калі сабака завіляў хвастом і схаваўся ў сеньцах, вышаўшы чалавек ахрыплым голасам спытаў:

— Хто там?

— Свае людзі, — адказаў я.

Падышоў бліжэй і апазнаў Трахіма з Мікітаўкі, з суседняй вёскі. Яму было год сорок, ня больш, але мутныя вочы—у трахоме (хлапчукі яго дражнілі—Трахім у трахоме), кашаль пасья кожнага слова—сведчылі, што яму нядоўга жыць на сьвеце.

— У госьці да нас?—спытаў ён пасья прывітаньняў.

— Так, надумаўся прыехаць да дзеда Антося... Стрэльбу захапіў, як бачыш...

— А зайцы цяпер усе на жыццё... Многа іх тут... Толькі некаму страляць...

— Як?...—неяк трывожна запытаўся я, і мяне ахапіў бяспрычинны сполах. Кавалачак лёду адчуў я на сэрцы. І гострая іголка калнула ў скроні. Смутныя прадбачаньні паўсталі перада мною, але я гнаў, адпыхаў дурную думку. А яна не адыходзіла, пранізвала ўсю істоту, брала ў палон цвярозую развагу.

— Памёр дзед...

Я чакаў гэтага, падрыхтаваўся да самага горшага, але ўнутры нешта абарвалася, сэрца анямела і ў галаве замест думак—асьнежаная роўнядзь пусташы. Падышоў нехта, падобны да балванкі чыгуна, расчыніў грудзі і выняў адтуль самае дарагое. Падкраўся другі, лісьлівы і бліскучы, пахалзіў вакол, і выніў чырвоную кроў з грудзей. Замест грудзей—парожняя скрынка,—пабарабаніш пальцамі—рэха ў вісках пачуеш...

... Хата, дымная лучына і голас ахрыплы Трахіма. Ён кашляе, кракціць, але расказвае без угамону і перапынку, бо я міжвольна запытваю: „яшчэ? яшчэ?“—і Трахім зноў расказвае пра нябожчыка.

Ук мне ўсё гэта зразумела, як блізка, як дорага! Дзед Антось ня ўмеў гуляць у словы. Яго мары і размовы аб жыцці не ляжаць разам з прахам у сырой зямлі. Словы аб роўнасьці людзей ператвараюцца ў жывую сапраўднасьць.

У той-жа год, калі я тут быў, пазалетаў, увосень у Альховай стварыўся невялікі колгас. Дзед Антось падгаварыў суседзяў, і яны на хутарох арганізавалі сельскагаспадарчую арцель. Разбурылі старыя двары,—гумно пабудавалі даўжынёю з гоні і абору на сто галоў жывёлы, два дамы, па шэсьць кватэр кожны, паставілі на беразе рэчкі. Астатнія хутаране далучыліся да колгаснікаў (толькі шэсьць чалавек, самых багатых махавікоў, ня прынялі ў колгас), і на беразе Ясеня выраўнялі вясковы гарадок. Слава аб колгасе пашла па народзе, і з далёкіх мясцін пачалі прыяжджаць госьці паглядзець на колгаснікаў, на вынікі іхняга сумеснага жыцця.

Паглынаў трактар межы на палех, а палын ды куколь на дварышчах накрываў пластамі зямлі. Выйдзеш на поле, і любя глядзеш на ўзнятую цаліну: ральля сходзіцца з небам, болакі цалуюць жытнюю рунь. Толькі хата Антосева цёмнай плямай прытулілася на полі. Хацелі колгаснікі разбурыць яе, на цурбаны парэзаць ды ў пад асець сьпіхнуць, але ні за што не згадзіўся дзед.

— Я тут нарадзіўся, я тут жыў, я тут памерці хочу,—казаў ён на паседжаньні савету колгасу.

Так і не чапалі Антосеву хату колгаснікі.

Два сыны, дзьве нявесткі і чатыры ўнукі перасяліліся ў колгас, а дзед застаўся жыць на старым месцы. Колгаснікі забралі сьніпу, пуню, клець; дзеду пакінулі такую-ж старую, як і сам ён, хату ды сенцы з хваёвых лапак.

Увесь дзень знаходзіўся дзед у колгасе: працаваў там, сьнедаў, палуднаваў і вячэраў,—на нач-жа прыходзіў у сваю ўласную хату. Уставаў раненька, ледзь пакажацца на золах, ішоў да Ясеня, мыўся там або нёс ваду ў цэбры да хаты. А як апрацеца і выйдзе ў сенцы, прут бярозавы пачэпіць на клямку: „нікога няма, прашу не заходзіць“. І ніхто не заходзіў у хату, калі ня было там дзеда. Мо' дзеці толькі з-за цікавасьці зазірнуць часам у вакно.

Часта ладзіў сваю хату Антось: анучамі шыбу затыкаў, мохам шчэпкі ў лубках забіваў, вільчык жэрдкамі ды планкамі прымацоўваў, разбураны комін складваў. А хата асядала ў зямлю, салом са страхі растрэсвалася па полі, сенцы з хваёвых лапак раскідваў вецер. Кожны дзень можна было бачыць

...І з далёкіх мясцін пачалі прыяжджаць госьці...

дзеда: заваліну засыпае зямлёю, цугакамі канапаціць шчыліны ў рамах, саламянаю матаю абівае дзьверы—рыхтуецца да сыю-дзенае зімы. А потым ня стала дзеда. Хату яго прызначылі пад будку для вартуніка жыта. Вось і сядзіць у ёй Трахім і расказвае мне пра сьмерць дзеда.

— А ўзімку перавязем хату ў колгас... Бліны будзем пячы на вугальлях...

... Мне душна і млосна ў хаце. Выходжу на двор. Сялаю на завалінцы. Дунай дашчыцца да мяне, морду паклаў на калені і глядзіць, ня мігаючы векамі. Цені дрыжаць на жытняй руні, дробная рось марусіць з неба, вецер заснуў недзе ў кустах лязняку.

Думаю: першымі ўражаньнямі ў жыцці дзеда былі грудзі маці і промні сонца праз мурзатыя шыбы вокан. А потым ён пачаў заўважаць копаць столі і бруд земляной падлогі. Прусы бегалі па сьценах і клапы пілі кроў дзіцяці. Парасяты хрукалі ў чалесніку і авечкі мекалі пад сталом. І спадабаўся хлапчуку ўвесь гэты сьвет. Тут-жа матузы маці першы раз адчуў, і папружка бацькава мулка лягла паміж лапатак. Тут-жа юнаком сябе ўбачыў, і вяселье з Праксэдаю згуляў, дзяцей выгадаваў і пажаніў, унукаў дачакаўся, і колгас парашыў арганізаваць. І палюбіў дзед сваю хату з саламянаю страхою. Закахаўся ў яе абымшэлыя сенцы.

... Цяпер стаіць яна асірацела ў чыстым полі...

Пашоў дождж,—дробны мутна-шэры, часты,—адзнака глыбокае восені. Пеўні прапелі поўнач. Лучына пагасла ў хаце. Ляшчотка заляскала ў цемні нocy, недзе там—блізка рэчкі, напэўна ў руках вартуніка колгасу. Я ўзняўся і пайшоў на звонкае ляскатаньне ляшчоткі.

ЮЛІ ТАЎБІН

На шалік зор,
Зьмчнiўшы хмар башлык,
Нясучь дазор
Вясна і маладзік.
Вакно наўсцяж,
Каб грудзі мыў озон...
Які твой стаж,
Вясна савецкіх дзён?
Ты з рос расьцеш,
Ты парасткі расьціш...
Скажы прасьцей—
Ці даўна ў нас стаіш?
— Я ўсё прайшла
І быў цяжкі мой тор,
Ік рух вясла
У акіянскі шторм.

Я ўсё расла
І быў цяжкі мой рост,
Як для пасла
Яго сьмяротны пост.
Я ўсё зьнясла,
Мне кроў не ў навіну—
З крыві, з кастра
Я вырасла ўвясну.
Цяпер твой тэмбр
Напоўнены па край,
Ты ў сінi джэмпр
Убрала небакрай.
Струмкамі зор
Разьбіла крыгі хмар,

Нясеш дазор,
Пільнуеш наш папар.
Зялёных сьвят
Люблю я сьветлы час...
Мой меншы брат,
Прыходзіць май да нас.
Ён б'е ў вакно,
Гарэза ад гарэз...
Твае зьвяно
Сягоньня пойдзе ў лес.
Зьбярэ сасьніц,
Нарве пралесак жмут,
Каб абвясніць
Свой піонэрскі кут.

Ужо амаль
Радзіліся лісты
І заўтра Май
Займае ўсе пасты.
І мой герой
Ён адчапіў штылет
І твой пароль
Ён завучыў як сьлед.
Ён пройдзе з ім
Па ўсіх радках маіх—
Між сьвежых зім
І вёсен маладых.
Яго стократ
Паўтораць кожны раз...
Мой меншы брат,
Вясна прайшла да нас.

З Н А М І І Н А Ш

Зартынулу
Л. АВЭРБАХА

З НАМІ, але ня нам—так адгукаўся Ленін аб Троцкім у аднэй гутарцы з Горкім. З намі і наш—вітае ленінская краіна Горкага, Горкага—бальшавіцкага публіцыста, Горкага—пролетарскага пісьменьніка, Горкага—будаўніка соцыялістычнай культуры.

Горкі сягонья з намі як наш. Горкі ідзе ў першых атрадах авангарду сусветнай рэвалюцыі. Ён ідзе не як саюзнік—больш або менш часовы, больш або менш пастаянны, больш або менш надзейны,—ён ідзе як свой. Ён—шасцідзесяцітрохгадовы—ідзе не як спачувальны—нават актыўна,—ён ідзе як перадавы змагар набудовы соцыялізму. Яго імя гучыць сёння ваяўнічым заклікам, яркім сыгналам, мужнай бадзёрасцю клясы, за якой гістарычнае заўтра чалавечтва, заўтра, ужо перамагае ў сённяшнім дні ва ўсім сьвеце, заўтра, ужо перамагае на аднэй шостаі частцы сьвету.

Вы жадаеце ведаць, што нясе гэтае заўтра? Паглядзеце на Горкага. У нас не заўсёды помняць, што Горкі ня граф, якім быў Талстой, не дваранін са старым імем або маёнткамі, якім былі многія і многія з лепшых пісьменьнікаў расійскага мінулага, што Горкі, які стаіць сёння на самых высокіх узвышшах чалавечай культуры,—гэта Горкі „плебей“—аб чым яму і напаміналі не аднойчы буржуйскія агіды прыкладу Зінаіды Гіпіус, гэта Горкі—чалавек з „нізоў“, гэта Горкі—самародак, адзін з Пяшковых, які стаў Горкім.

Горкі з намі і Горкі наш,—такім яго зрабіла практыка пролетарыяту, бальшавіцкай партыі, створаная і кіруемая Леніным пяцігодка, якая выконваецца пад кіраўніцтвам т. Сталіна—лепшага вучня Леніна.

Горкі стаіць на самых высокіх узвышшах чалавечай культуры іменна таму, што ён пролетарскі пісьменьнік—сёнешні мастак і публіцыст нашай рэвалюцыі.

Лепшыя людзі сусветнай інтэлігенцыі такія, як Ромэн Ролан або Тэадор Драйзэль—ідуць з намі, таму што ім зразумелы той культурны тупік, той культурны крызіс, тая небяспека ўсёй культуры, да якіх вядзе панаваньне буржуазіі. Яны ідуць да нас, адштурхоўваючыся адтуль і таму часта прымаюць наша новае толькі адсюль—дагэтуль, нават адносячыся з агідай да мінулага, ад якога яны адштурхоўваюцца. Яны ня могуць ня ісьці і ня прыходзіць да нас,—калі іх вочы не засьцілаюцца клясавай выгодай капіталізму. Горкага на ўзвышшы культуры ўзьнімала рабочая кляса, паказваючы найвялікшыя магчымасьці, якія нясе пролетарская культура, і Горкі становіўся і стаў Горкім іменна таму, што шлях Кліма Самгіна быў шляхам яму варожым, што ён становіўся сусветным пісьменьнікам, не адрываючыся ад пролетарыяту, што гэты пролетарыят яго вылучаў, што ён не паставіў сябе ў становішча „сумленнасьці“, як, напрыклад, Ролан у часе сусветнай вайны і некаторыя другія нават і цяпер, але таму, што Горкі ўсім сваім шляхам і ўсё сваёй працай паказаў недарэчнасьць і рэакцыйнасьць якой-бы то ні было прэтэнзыі на асобную ролю інтэлігенцыі ў адносіне да політыкі пролетарыяту.

Загэтым па Горкаму раўняюцца савецкія спэцыялісты і армія працаўнікоў культурнага фронту—гэта раўняюцца тыя дзесяткі і сотні тысяч, якія змагаліся і змагаюцца пад кіраўніцтвам бальшавіцкай партыі і разам з мільёнамі ўсіх працоўных супроць шкоднікаў, супроць агентуры кулацтва, контррэвалюцыі, замежнай інтэрвэнцыі.

Мы вітаем Горкага і чакаем яго як горадасьць пролетарскай культуры, як чалавека, які паказвае і выражае сілы ўплываў ідэй левізму на ўсіх культурных працаўнікоў, якія ідуць пад сьцягам бальшавізму для змаганьня супроць барбарства капіталізму.

МАКСІМУ ГОРКАМУ

ВЕРШ АЛЕСЯ РОЗНА

Тады—

прыходзілі гады
Няспелай песьняй, незапетай..
Поэт расчулены тады
Пісаў сьлязьлівыя сонэты.
На ўвесь свой просты,

дужы стан
У доўгіх буднях цяжкай працы,
Так няпрыкметна вырастаў
Такі адважны вобраз—

Маці.
Яе найдаражэйшы сын
У завірусе забастоўкі.
Разблытаў вецер валасы
Ня выпаў кошык з

пальцаў тонкіх.

Яна—

рабочым ля варот
Раздала кіпы проклямаў..

І гэты стан,

праз колькі год
Такі сапраўдны шлях намагаў.

Тады—

прыходзілі гады
Шукалі найвялікшай песьні
І вось таму прышоў тады
Такі змагар і буравеснік.
І вобраз маладых поэм
Праз навалыніцы й сьнег

пранёс ты
І ў эру найвялікшых эр
Прышоў вялізарны і просты.
У забытым шэсьце гаёў
Раскідалі эпохі косьці..
Пяро старэчае тваё—
Вялікі сымбаль маладосьці.

І песьня кожная—

змагар,
Пропагандысты, агітатар..
І слова кожнае—

наган,

І слова кожнае—

граната..
Такая сіла і разьбег,

Звычайны колер атрамэнту..
Звычайны колер атрамэнту..

Таму—

праклёны на цябе
Ляцяць у дальняе Сорэнта:
Аград пісак штодзень плюе,
Бярэ за гэта голарары;
Ім словы дужыя твае
Наносяць моцныя удары.

Таму—

у гэты дзень, калі
Мы горда ўносім рыштаваньні.
Куткі працоўнае зямлі
Табе прыносяць прывітаньне..
Твой вобраз,

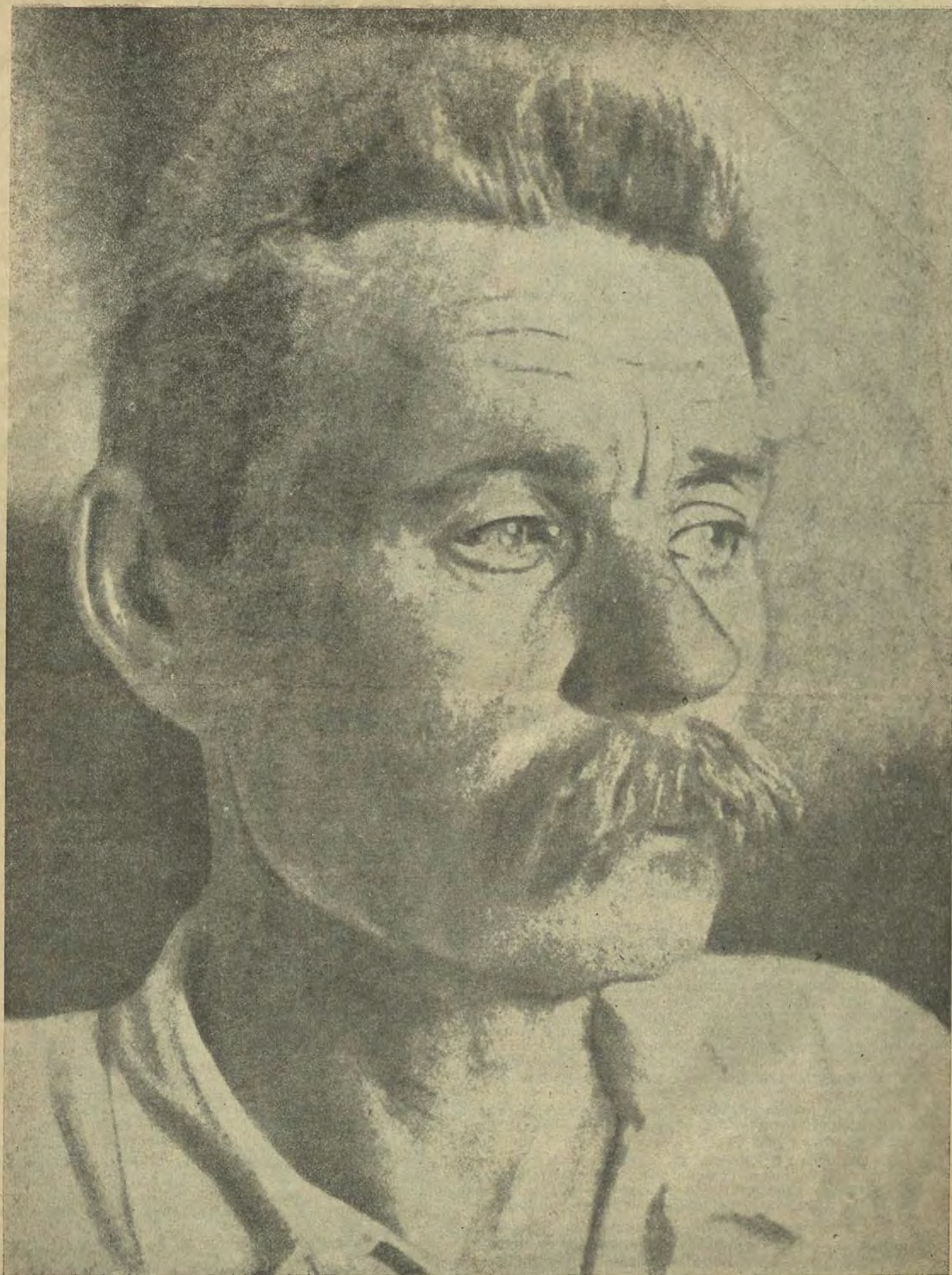
у гадох стары,

Ў вялікай моладасьці просты—
Ўзьнясуць сягонья змагары
Як найвялікшы вобраз росту.
Прыносяць гонар каласы
І домнамі вітае кляса
Бо гордае імя—

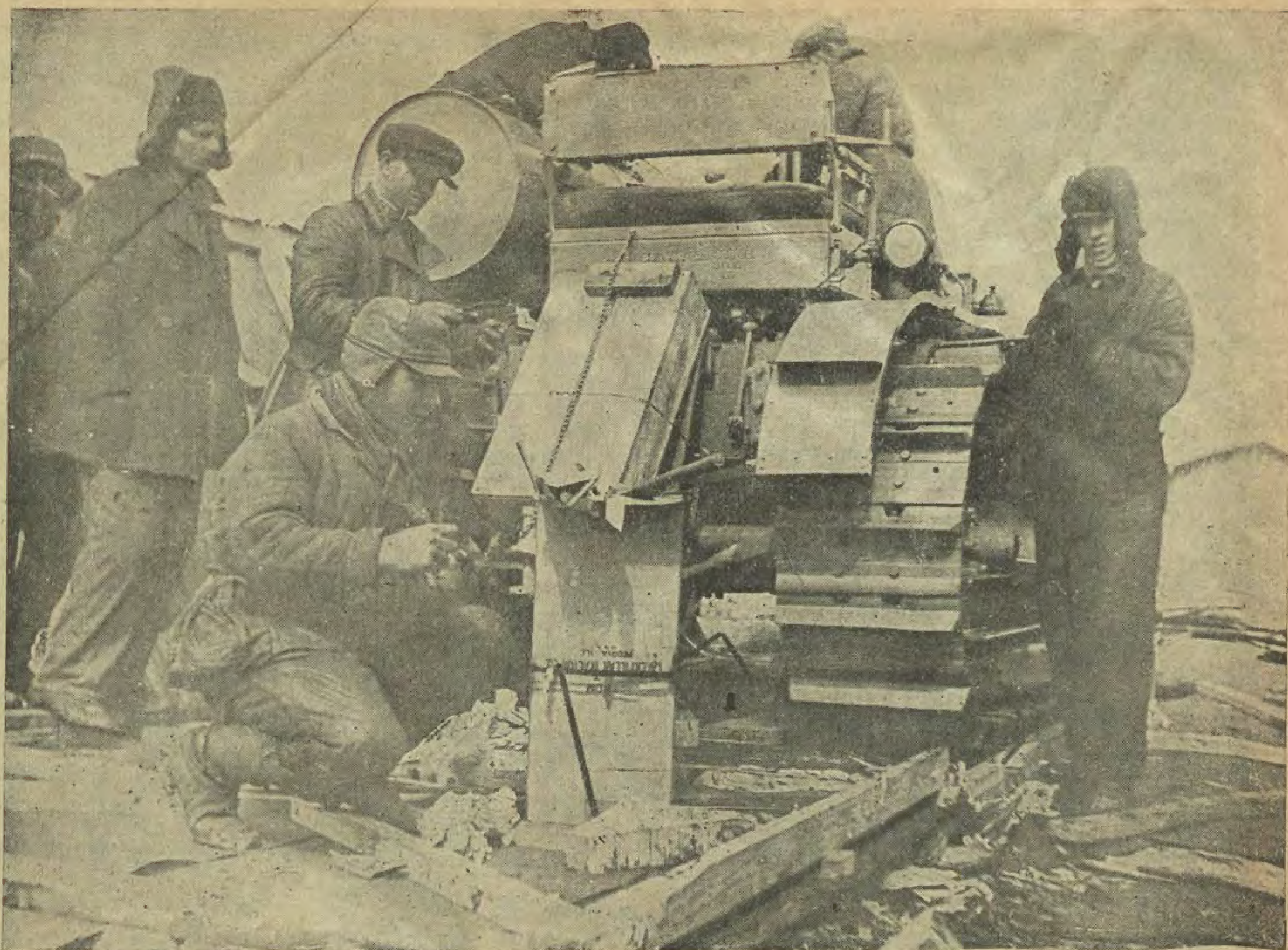
Максім,—

Заўсёды

наша..

МАКСІМ ГОРКІ

Ш Л Я Х А М

Н А Д О Р С К А Г А

П Е Р А М О Г

Было так...

Восем гаспадарак вёсак Губічы і Раўбічы, Астрашыцка-Гарадзецкага сельсавету, арганізавалі маленькі колгас.

Восем гаспадароў вёсак Губічы і Раўбічы зразумелі, што на іх шлях павінны стаць яшчэ і яшчэ дзесяткі бядняцка-серадняцкіх гаспадарак.

Восем гаспадароў, пад кіраўніцтвам братоў Няхайчыка Міколы і Алеся, раскінуліся па ўсіх хутарох і вёсках, землі якіх аблягаюць палі колгасу, клікаць да сябе. І даўгія зімовыя вечары праседжвалі і тлумачылі бяднякам і сераднякам тое, чаму яны павярнулі на шлях калектывізацыі. Вечер у зімовыя ночы кідаў сьнегам. Было балюча і холадна ісьці. Але восем чалавек ішлі сьнегавымі сумётамі, пракладваючы шлях у сьнегавым бездарожжы, каб пракласьці больш вялікі шлях дзесяткам бядняцка-серадняцкіх гаспадарак—шлях у колгас. І да васьмі гаспадарак, у выніку вялікай растлумачальнай працы, пачалі далучацца яшчэ і яшчэ, пакуль не дайшло да ста дваццаці.

Гэта была вялікая перамога. Гэта была ўжо вялікая сіла. І гэта сіла пачала рыхтавацца да працы, да правядзеньня бальшавіцкай вясны.

Пустыя шэрыя туманы навесалі над сьнегавой пасьцельлю. Елі сьнег. Хавалі сонца. Грэлі людзей. І зямля набухала сілаю. Набухала вільгаццю, цёплай і жывучаю. І новы колгас рыхтаваўся да сяўбы. Абагульвалі насенне і жывёлу, складалі плян.

Кулакі ўпэўніліся, што расьце вялікая сіла—варожая ім і яны яшчэ больш напружылі свае сілы, каб перамагчы яе.

Кожную ноч да колгасніка Няхайчыка Міколы Міхайлава хадзілі кулакі. Былі цяжкія кулацкія словы. І ў гэтых хітрых словах было шмат абяцанняў. І хмелем нагрэтая кроў рабіла сваю справу. Кулак заўладаў кавалём.

Каваль Няхайчык Мікола першы вышаў з колгасу, а за ім яго зяць, яго дзядзька, яго суседзі.

Спавіты шэрымі туманамі таяў сьнег, а ў колгасе:

— 120.

— 100.

— 80.

Неба над колгасам стала трывожна. І думкі трывожнымі былі. Але кіраўнікі колгасу апамяталіся, кулацкім словам былі супроцьпастаўлены сталёвыя словы ленінскай праўды. Жыцьцё, клясавая барацьба нарадзіла масавую работу і ніжэй 80 не пайшло.

— Ну, зараз больш ніхто з колгасу ня выйдзе,—казалі колгасьнікі,—зараз працаваць.

Але як рабіць. Пляны былі пабудаваны на 120 гаспадарак. зямлі адведзена на 120, людзі разьбіты на брыгады з уліку 120 гаспадарак, а ў колгасе засталася 80. Як справімся? І ў новых колгаснікаў, якіх ужо пасьпеў трохі абсвіверыць вечер клясавай барацьбы, нарадзіўся плян.

Сустрэчны...

— Апрацуем 80 гаспадаркамі тое, што зьбіраліся зрабіць 120. Не дамо пуставаць зямлі. Зямля павінна нарадзіць нам перамогу!..

І колгасьнікі выходзілі ў поле. Брыгадамі ў 10—15 плугоў яны раскінуліся па веснавых палях. Руйнавалі межы. Хавалі старое, каб нарадзіць вялікае новае. І калі ноч кідала адну цёмную пень, людзі клаліся адпачываць там-жа, дзе і канчалі працу, каб раным рана зноў узяцца за працу цяжкую і радасную.

Пляны веснавой сяўбы—сустрэчныя пляны, былі перавыкананы на 7,5 проц. У колгас уліліся 4 гаспадаркі.

Сяўбу замяніла касьба, а ў выходныя дні—у нядзелю рабілі суботнікі, ездзілі ў лес за бяровеньнямі, будавалі—пабудавалі два сьвінарнікі, хлeў, сілосную вежу, парнікі...

І кулакі не паслабляюць сваёй працы. Адзін мeтoд працы зьмяняе другі. У гэты момант яны пачынаюць агітаваць за раз-базаваньне. Агітуюць прыкладам. Хітра і асьцярожна. Па-кулацку.

Кулак Халькоўскі Войцах усякімі праўдамі і няпраўдамі праязае ў колгас. У яго: 4 каровы, 2 цёлкі, бык.

Колгасьнікі прапануюць яму абагуліць жывёлу, а ён:

— Каровы дзікія, ня ідуць, колькі цягнуў—ня ідуць.

І з-пад цішка прадае карову. Тады, калі яго прыклад па-чынае быць заразіцельным, яго выкідваюць з колгасу...

Апаў кволы цьвет таполяў. Скасілі ўсе сенажаці. Ні каліва сена не засталася. Надышла гарачая пара ўборкі, і трэба было ўбраць усё тое, што было пасеена ў выніку сустрэчнага пляну. Працы шмат. У гэты час у колгас падае заяву Барташэвіч Філіцыён. Ён паказвае сябе актывістам. Майстар на ўсе рукі.

Ня любілі яго колгасьнікі за словы кулацкія, якія кідваў з-пад цішка. Ня любілі за погляд халодны, але спэц.

— Бачылі, ня наш,—кажуць колгасьнікі.—Але спэц.

Восень здарылася мокрая, дажджлівая, цяжкая для ўборкі. Трывожная для колгасьнікаў. Людзей мала. Даждзы...

І сапсавалася аднойчы жніярка. Папрасілі „спэца“ Барташэвіча Філіцыёна адрамантаваць, а ён—

— Не ўжо, браткі, разучыўся я рамантаваць. Не магу, самі ўжо рамантуйце.

І адказаў яму старшыня колгасу Мурашка Даніла:

— Ты як спэц ня можаш, а мы ня спэцы ды пакажам табе справу.

І пайшоў Даніла, а разам з ім хлапцы Міхалевіч, Барташэвіч Яўген. Пашукалі ў тайнах незнаёмых частак хворую частку і... адрамантавалі жніярку. Барташэвіч быў выкінуты з колгасу.

Уборачную кампанію колгасьнікі скончылі з вялікім посьпехам. Перамаглі ня толькі людзей, але і прыроду. Тады прыступілі да разьмеркаваньня.

РАБОЧЫ ДОМ АДПАЧЫНКУ. ЖДАНОВІЧЫ

Тэхніку на савецкія палі. Вынаходца т. Золатаў на ворыве сваім спэц.-фрэзарам,

Кулак крычаў:

— Не падзеліцеся!

Колгасьнікі адказалі:

— Падзелімся.

Кулак крычаў:

— Дзялеце па-душах, па-едаках!

Колгасьнікі адказалі:

— Будзем дзяліцца па працоўных днях.

Падзялілі прыбытак па працоўных днях, выкрылі лодыраў. Даказалі:

— Хто не працуе, той ня есьць.

Пасьля разьмеркаваньня ўраджаю праводзілі справаздачу аб сваіх перамогах перад аднаасобнікамі, і пачаўся новы прыліў.

Сьнег адлівае сінявою. Закідаў ён сьцежкі. Хаваў дарогі. Конь асьцярожна нашчупвае цьвёрдасьць шляхоў. Гэта колгас „Новы шлях“ вывозіць гной. Гэта колгас „Новы шлях“ возіць лес. Гэта колгас „Новы шлях“ рыхтуецца да веснавой сяўбы.

Увесь інвэнтар быў адрамантаваны яшчэ да 15-га сакавіка. Ачышчана насенне. Раней чысьцілі ў адну зьмену, а потым:

— Трэба скончыць хутчэй. Трэба даць індывідуальнікам арфу. І пачалі чысьціць у дзьве зьмены.

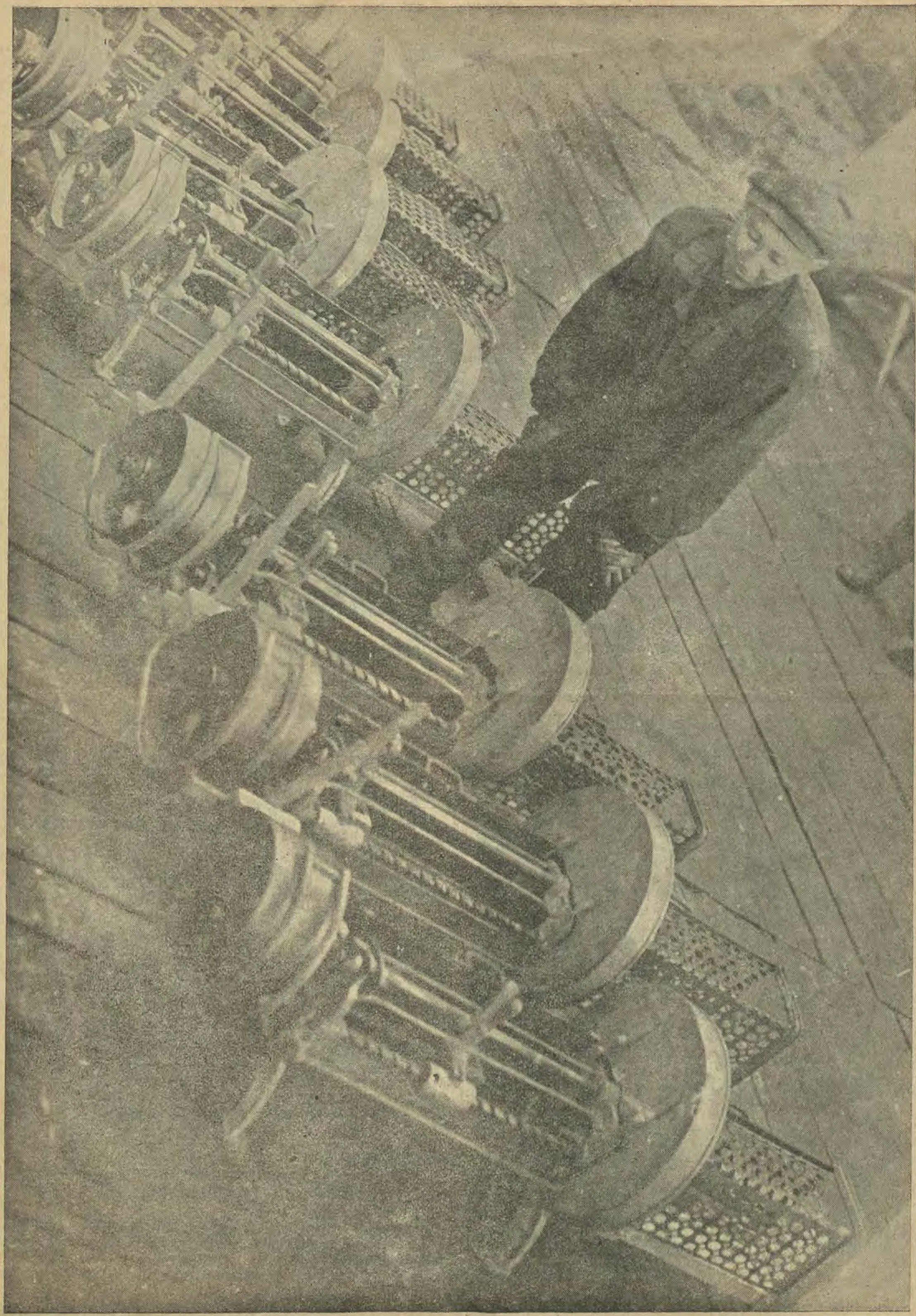
Таму, што колгасьнікі не забывалі аднаасобнікаў, таму, што ўдзень колгасьнікі рыхтаваліся да веснавой сяўбы, а ўвечары праводзілі сходы і гутаркі з неколгасьнікамі, прыліў ўсё рос і рос. І вёска Ўзбор’е, якая маленькім астраўком была ў моры колгасу, стала шостым аддзяленьнем колгасу „Новы шлях“.

Зараз у колгасе 165 гаспадарак. Раён колгасу калектывізаваны на 85 проц.

— Застануцца да вясны толькі тыя, каго мы ня прыем,—кажуць колгасьнікі...

— Цяпер усюды свае,—сьмяюцца колгасьнікі.—Старшыня колгасу наш, старшыня сельсавету наш, старшыня колгасу „Прамень соцыялізму“ наш.

Сапраўды, колгасьнікі пацьвердзілі справай сталінскія словы аб тым, што з асяродку колгасу будуць вылучацца жыццём дзесяткі і сотні арганізатараў і агітатараў колгасмага руху.

ЗАВОД "ПОЛЫМЯ РЕВОЛЮЦЫІ" ВЫПУСЦІЎ ПЕРШЫЯ У БОСР ХЛЕБАРЭЗНІ

ГОМЕЛЬ. ПАБУДОВАНЫ ДАМЫ ДЛЯ РАБОЧЫХ

З ХРОНІКІ ПАВОДКІ У МЕНСКУ.

П І С Ь М Е Н Ь Н І К І, Я К І Я
В Ы Е Х А Л І Ў К О Л Г А С Ї

ТЭЛЕГРАФНЫ БАЛАГОЛ САЙКА

НАРЫС
В. СТАШЭЎСКАГА

САЙКА Балагол возіць людзей на станцыю, прывозіць са станцыі і, паглядзеўшы на яго, здаецца што ў мястэчку нічога не змянілася. Ён так і кажа тым пасажырам, якія даўно ня былі ў мястэчку. Але гэта ён кажа так толькі спачатку. Ён крыху праедзе, спыніцца, паправіць вупраж, паглядзіць на ўсіх пасажыраў, асабліва на незнаёмага, папросіць у яго папяроску. Адным словам больш-менш „вывучыць“ яго і тады пачне пра мястэчка. А вывучае ён па заданню, вядомага ў мястэчку нэпмана Майзельсона і яго кампаніі, каб ведаць хто прыехаў і па якім інтарэсам. Спачатку будзе лаяць за тое, што мястэчка маларухавае, маларэвалюцыйнае, што ёсьць дзівакі, якім шкада сынагогі, і што людзі не разумеюць, што такое соцыялізм.

Калі толькі пасажыр разгаворыцца, Сайка тады пачынае даваць яму запытаньні.

Вось аднаго разу ўзяў ён пяць чалавек пасажыраў. Два знаёмыя, тры незнаёмыя, але з трох незнаёмых, адзін толькі і падобны на якога-небудзь начальніка.

У піштаватым ватнім паліце, добрай зімовай шапцы з вушамі. Чамаданчык і портфэль. Глянуў Сайка і адразу падумаў: „партэйны“. Пасадзіў у найлепшае месца.

— Вецер будзе таварыш сьпераду. Сядайце ўпераду на мяккі мяшок з сенам і ён вам будзе ўзад. Згодны?

— Ну, ладна,—адказаў „партэйны“ і сеў.

Паехалі.

— У вас, напэўна, добрыя папяроскі?

— Нет, знаеце,—адказаў пасажыр.

— А вы хіба ня курашчы?

— Нет куру, да вышлі знаеце.

— Калі не паганьбуеце, то я пачую вас сваімі.

— Нет, пажалуста, пажалуста, с удольсьцьвіем.

„Відаць, добры чалавек, можна будзе разгаварыцца“ і Сайка пачынае.

— Вы наша мястэчка ведаеце?

— Так, праездам.

— Нашага народу ня ведаеце?

— Да, плоха.

— То я вам скажу, што ў нас розны народ. Ёсьць такія, што яму адной рэвалюцыі мала. Дай яму дзесяць і то ён яшчэ будзе думаць: а што гэта такое. Я сам, як вам зьвесна, балагол. Конь. Добры конь—добры балагол, дрэнны конь—дрэнны балагол. Балаглы меў голас толькі па каня: „Но і тпру“. Што, можа скажаце няправільна?

— Правільна, правільна.

— Але ці было гэта правільна?

— Няправільна.

— Значыць, я кажу правільна. І я вам скажу, як на чый характар. Чаму я з вамі гавару? Бо я заўважаю па чалавеку і ведаю, што вы чалавек політычны і далікатны. Калі я дзе памылюся—паправіце. Правільна?

— Да, канечна.

— Дык вось, я хачу расказаць вам тое, пра што я хачу расказаць. Забіралі мы сынагогу.

— А гэта гдзе-ж?

— У нас, у мястэчку. Пакуль-што ўзялі сынагогу, а далей будуць забіраць царкву. Ну, дык што вы думаеце? Я хоць не профсаюжны, але я першы ішоў забіраць сынагогу. Бо на што мне цягнуцца ў хвасьце?

— Рэйд зых он! (брашы, брашы)—заўважыла адна пасажырка.

— Ун ду штэк ніт дэм ноз (а ты ня ўтыкай носу),—адсек ей Сайка.

— Вы па-яўрэйску разумеете?—зьварнуўся Сайка да пасажыра.

— Нет.

— Яна кажа, што я маладзец. Слава богу, што ня дурак.

Нагаварыўся Сайка пакуль даехалі да мястэчка. Вылажыў „партэйнаму“ пасажыру ўсе свае „рэвалюцыйныя“ заслугі перад грамадзянамі мястэчка. Перашоў да запытанняў. А пасажыр дрэмле. Адказвае нехача і то: альбо „да“, альбо „нет“.

— Хітры,—думае Сайка.—А ведаеце, я аднаго разу падвозіў двух начальнікаў. Ні то што начальнікаў (гэта значыць, як вы),

а нешта мусіць вышэй: адзія быў камісар, а другі профэсар. О. гэта дык людзі! Я з імі наганарыўся мо' на цэлы год. Але, што ні запытай, яны табе ў момант адказваюць.

— Н-да,—прамармытаў пасажыр. А нос трымае ў каўняры.

— Ну, калі так, то трасну я табе дам, а не папяросу. Сайка закурыў, доўгі час ехалі моўчкі.

Пад'яжджаючы да мястэчка, Сайка ізноў пайшоў у атаку.

— Ну, вось і мястэчка,

Пасажыр падняў галаву:

— Да.

„Каб табе дакала ў пячонкі. Няўжо-ж я прывязу цябе ў мястэчка і на буду ведаць, хто ты такі. Мусіць, прыдзеца сапсавань яшчэ адну папяросу“. Закруціце?

— З удавольсцьвіем.

Бярэ. Курцыць.

— Вы, мусіць, на партэйных інтарэсах?

— Гм... нет.

— Па профсаюзных?

— Нет.

— А вы чулі, што ў нас мяркуюць будаваць нейкі комбінат?

— Так, слыхал.

„О, цяпер я ведаю, хто вы такі. А што ён скажа на гэта?“

— Я думаю, што калі добра пастарацца, дык праз некалькі гадоў з нашага мястэчка можна будзе зрабіць падхадзячы горал.

— Ну, я тут сьлязаю,—сказаў пасажыр.

— Тпру, вы тут злазіце? Дзе вы тут, у каго спыняецеся?

— Да вот, тут,—нехаця алказаў пасажыр.

Сайка далікат, а дастаў чэмаданчык:

— Я вам паднясу.

— Нет, спасіба.

Забраў і пайшоў у дом па а. Сайка паглядзеў:

— Гэрст? (чуеш) Вось дык партэйны.

— Што ты вылучіўся?—пытае тая жанчына, што сказала: „брашны брашны“.

— Ён пайшоў да папа.

— Ну, поп да папа і пайшоў.

— Ён поп?

— Ён новы бацянскі поп. Ужо з месяц там.

— Ой, колькі я добрых слоў выпусціў на венер. Но, сівы—сьцебануў Сайка сівяга, каб хутчэй да вёз да дому.

Увечары ён нікуды не выходзіў з хаты. А трэба выйсьці патулаць па мястэчку, падшукаць пасажыраў. „Не пайду, каму трэба, той мяне знойдзе“.

Але-ж Сайка ня толькі балагол, які набыў сабе гэтае слава вешка ва ўласнасьць, не. Ён разам з гэтым і жывы тэлеграф. Калі-б ён меў якія навіны, ён-бы вышаў на мястэчка, сказаў-бы аднаму, двум і пайшло.

Сайка не паказваецца. А можа ён здароў ці прамёрз. А што значыць каму-небудзь з кампаніі Майзельсона прыці да Сайкі на кватэру. Хоць сёньня і няма аб чым гаварыць, але каб прышоў хто-небудзь. Са ка мог-бы пагутарыць.

Ідзе Нохім. Звсім неінтарэсная фігура.

— Скажы, што я хворы і сьплю і мяне няма дома,—загадаў Сайка жонцы і кінуўся на тапчан.

Увайшоў Нохім.

— Не чапай Сайкі, ён нездаровы і толькі-што заснуў,—пярэдзіла жонка.

Нохім вышаў.

Сайка падняўся.

Праз нізенькія вокны Нохіму добра відаць, што Сайка падняўся. Дык ён уставиўся ў верхнюю папярочную шыбу і заве:

— Сайка!

— Чаго табе трэба. Ты ня бачыш, што я хворы і сьплю?—закрываў Сайка.

— Ну, бачу, дык я-ж і не чапаю. Я іду далому. Пайшоў.

Сайка адразу ўстаў, ходзіць па хаце і думае: „Што я маю з таго, што перадаю ім розныя навіны? Каму ад гэтага лягчэй, альбо каму ад гэтага цяжэй? Ну, Майзельсон хоць швагер. А што за цацка Нохім? Скула. Скула, якая заўсёды нарывае і ніколі ня можа прарваць. Майзельсон—швагер. Яго жонка і мая жонка—сёстры. Ён узяў прыгожую, а мне тое, што засталася. А сказаць, што-б ён да мяне вельмі добрым быў, дык не. А яна... яна ня дасьць чалавеку слабодна плюнуць на яе падлогу. Чорт цябе бяры. Я буду пляваць на сваю“.

Плюнуў.

На падлозе сядзеў дзесяцігадовы сын Рувім. Падняў на бацьку лупаценькія вочы:

— Чаго ты каля мяне пляюеш?

Бацька спыніўся:

— А што-ты тут робіш?

— Нічога.

— Як нічога?

— Ты-ж бачыш, што трактар.

— А што ім, гэтым трактарам, робяць?

— Аруць зямлю і балота.

Бацька прысеў і доўга разглядаў як Рувім уважліва прыстасоўваў да „трактара“ колы.

— А хто яго будзе цягнуць гэты твой трактар?

— Ніхто. Ён такі, што сам ходзіць і яшчэ за сабою шмат цягне.

Маўчаў бацька.

Нешта лёганька ўшчыпнула яго за сэрца.

У колгасе.

Я раз абраў свой дом стары,
Я папаліў гнілыя сьпены,
Я тлумам сноў дагаварыў
Над прысакам настрой тленних.
Імглу жалоб душа кляла,
Ахварны тлушчыла надгробак.
І шкода мне было сяла
І музыкі жытнёвай вобак.
Гула ў здарожаных касьцях
Дню рупасьць, дзе ні заначую,—
Што больш, заціснуты ў мурах,
Я гучных вёсен не пачую.
Што не паеду на начлег
З такімі добрымі хлапцамі...

І зімы ў хлюпаце адлег
Каля жалезнай пройдуць брамы.
І вёсны ў зглушанай ганьні,
І леты ў штучным бляску камя—
Пераляццяць, як авадні,—
Адгугняць згвалчаным паданьнем.
На паскалку мінулых скрух
Варожыя заселі зубы.
Агонь зялёных воч патух
Ў сьліхоце роспачы і згубы.
Шляхамі новых рат і карт,
Дарогамі настрымных плыняй—
Вяду я песен авангард
Ў агні народжанай краіне.

І не падыйдзе тлум крадком
Слоў любых дэсань пераблытаць.
Адчула сонца таралом
Кірунак зьмененай арбіты.
І там, дзе выў лясун і міт,
Хрыпеў разьятранай кувадай—
Кладзе адважны барацьбіт
Ставы рашучае дэкады.
Грыміць напружанай хадой
Вялікіх творцаў пакаленьне...
Ім верш двусьпеўны, сьціплым мой,
Маё прачутае ўслаўленьне.

УЛАДЗІМЕР ХАДЫКА

МАГНІТАБУД

УДАРНИКІ ЗА ПРАЦАЙ

М А Л А Д Ы П Л Ы Т А Г О Н

ВЕРШ А. ПРУДНІКАВ

На беразе
На пакатым—
Ярусы бяровеньня смаланаго,
Гэта сосен ствалы чубатых,
Якія раслі на аблогах,
Якія у пушчах засьнежаных
Незакранутымі стаялі,
Сочучы,
Як месяц-ліхтар падвешаны
Хістаўся адзім над палямі.
А ў раньні вершалін далоні
да сонца ўвысь працягвалі...
Здавалася—
Рынуцца на ўлоньне,
На далячынь неабсяжную.
Гадзі ім дадалі дужасьці,
Не ахапіць—таўшчынёю.
— Цяжка з такімі
піле падужыцца,—
Галасіла піла шчанём.
Сырымі іх вывезьлі з лесу
І палажылі на беразе
Для сплаву
У краі бязьлесныя,
Дзе доўгія гладзі, ды зоры ўверсе;
Там шахты Донбасу—
Стоек
Чакаюць у вузкія штрэкі,
Каб падкрапіць стопудовыя столі іх
Новым і дужым крэпам.

На якары лес стаяў
звязаным у грабёнку,
калі пазнаёміўся я
у будцы дарожнай

з Сёмкам.

— Раніцаю адплывём—
кінуў слоўца ў бок,
і квала вачыма правёў
паказваючы на бонт.
— Хлопец ты добры, відаць,
бяры сабе лепшы шост.—
Яму я руку падаў
і разам на прыстань пашоў.
Вячэралі: рыбу і бульбу
ля вогнішча мы гурбой...
Рака, стагнала бабулькаю,
кідаючыся на бонт.
— Уставай, плытагон малады—
Пабудзілі мяне ўраньні.
Над вадою,
і каля вады
паразвешаліся туманы.
Крануліся,
і...

дугі
знаёмыя нас пакідаюць;
адзім за другім загіб—
і новых абшараў далеч.
Злае калі плынь ракі—
штыль у руках трымай.

Практыкаваныя плытнікі
на вяку сустракалі шмат.
Неба ў вір празрысты
упала і там—нярухома.
Мінзем за прыстанню
прыстань—
Раласьць усім і, нікому.
Камлі набракаюць вадою,
ногі мне хвалі ліжуць,
і шлях карацее доўгі,
і адпачынак бліжэй.
Жаўранкі, быццам бомы,
ў надхмарным блакіце сьпяваюць
адзім на падмені другому...
Толькі падмену няма нам.
— Глядзець табе на плыты,
зоркае, вока, плытагона.
Напагатове трымаць іштыль
Мэтраў у сем пагонных.
— Эх, хлопцы.—
Я задаволен,
Што ўзялі мяне з сабой.
Дагонім да Кіева
і на Волгу
пойдзем усе гурбой.
... Так плыў малады плытагон
уздоўж па Дняпры на грабёнцы.
Праходзілі постаці дзеі
Шырокім гасьцінцам пад сонцам.

ПОЛАЦК.

КЛЁМЭТРАЎ за 50 на поўдзень ад гор. Полацку знаходзіцца невялікая вёска Баркоўшчына. Звычайныя прыземістыя хаты, пакрытыя пачарнеўшай ад часу і дажджоў саломай, дзівяцца на шырокія жытнёвыя загоны прыплюшчанымі вачыма вокан. Каля хат рэдкія яблыні перашэптваюцца лісьцем з подыхам пералётнага ветрыку. Нічым, здаецца, не адрозніваецца гэтая вёска ад дзесяткаў такіх-жа вёсак Вушацкага раёну, хіба толькі тым, што Баркоўшчына мае краму мясцовага спажывецкага таварыства, куды часта збіраюцца сяляне, каб купіць што-колічы ды, сустрэўшыся з новымі людзьмі, пагаварыць пра жыццёвыя справы.

Між тым далёка, нават за межамі Полаччыны, вядома Баркоўшчына. Пра яе кілісьці пісалі беларускія газеты, прыцягваючы ўвагу савецкай грамадзкасці. Славіцца гэтая мясцовасць сваімі серка-жалезістымі водамі і, ва ўмовах Беларусі, зьяўляецца курортам.

І сапраўды, такі малюнічы краявід, такое чароўнае месца сустракаецца рэдка. Куды ня кінеш вокам, высяцца ўзгоркі, апавітыя рунеючымі жытамі, віднеюцца раскіданыя ў беспарадку беларускія вёскі. І тут побач, на пячанай глебе, сінее хваёвы лес, застыўшы нярухомым ва ўсёй прыгожасці. У глыбокай-жа шырачэзнай лагчыне, з усіх бакоў закупоранай узгоркамі, разляглася возера задхоннымі берагамі падмаючыся ступенькамі, горда імкнуча к небу маладыя хвоі. Ніколі не хваляюцца азёрныя воды ад непакойнага ветру, бо загараджаны яны сыяной узгорку і лесу. Баркоўшчына знаходзіцца на 100 мэтраў вышэй, чым ваколіцы Полацку, і гэтая акалічнасць стварае лепшыя ўмовы і абставіны для адпачынку і водалячэння нервова хворых.

Старыя сяляне апавядаюць нібы-та даўным-даўно немцы былі абсталявалі тут сапраўдны курорт, па сваёй якасці пяхужэйшы, чым вядомыя расійскія курорты з серка-жалезістымі водамі. Прыяжджалі, гавораць, сюды нейкія пані з гарадоў, лячыліся і, нібы-та, вада здорава дзейнічала на хворых. З цягам часу разбурыўся курорт, зніклі будынкі, разабраныя вакольнымі сялянамі, пяць серка-жалезістых крыніц запустыліся, зараслі травой і не скарыстоўваліся ні кім.

І яшчэ старыя сяляне апавядаюць, што па вёсках, нават, далёка па-за раёнам хадзілі чуткі пра цудоўныя крыніцы. Адзін, выпадкова прыехаўшы сюды, урач, на сваім уласным вопыце ўпэўніўся, што крыніцы Баркоўшчыны маюць надзвычайную каштоўнасць і багатую перспектыву. Гэта яшчэ больш падняло аўтарытэт мясцовасці. Гаварылі пра крыніцы, выдумваліся байкі пра „святую цудоўнасць“ крынічнае вады, плавалі рознаколерныя чуткі, а крыніцы тымчасам захоўваліся пад хмызняком, зарасталі шаўковай зеляню травой.

У 1928 годзе толькі зарадзілася ідэя скарыстання крыніц.

Выехала камісія з менскімі і полацкімі ўрачамі для абследавання мясцовасці, абглядалі крыніцы, гутарылі з сялянамі, збіралі матэрыялы, рабілі вывады і гэтая работа не засталася без вынікаў.

Цераз некаторы час над возерам, сярод хваёвага лесу выраśli новыя дамы, крытыя бляхай, з вялікімі вокнамі, зусім не такімі, як у сялянскіх хатах. Абсталявалі ванны, наладзілі купальню на возеры.

ТУТ РАМАНТУЕЦЦА ЗДАРОЎЕ ПРАЦОЎНЫХ

Нарыс БАЗ. РУМЯНЦА

ДОМ АДПАЧЫНКУ.

І цяпер тут знаходзіцца санаторы для нервова-хворых. Цішыня і спакой, сьвежае здаровае паветра, ванны, добра наладжанае харчаванне ўзмацняюць нервы людзей, рамантуюць здароўе адпачываючых. Кожны месяц Баркоўшчына прымае 30 чалавек хворых. З пецёўкамі Наркомату Здароўя прыяжджаюць сюды з усіх куткоў Савецкай Беларусі рабочыя, служачыя, працоўнае сялянства, жадаючыя часовага адпачынку і лячэння.

У пакоях, дзе знаходзяцца адпачываючыя—прытульна і чыста, хапае сонца і паветра.

— Я ехаў сюды,—апавядае мне рабочы з Віцебску,—думаючы, што тут спаткае мяне звычайная глуш, нуда, а вышла, брат, наадварот. Не заўважаеш, як імчыцца час. Ніхто не парушае твайго адпачынку. Купаньні на возеры, пагуляньні па лесе, точны распарадак дня дзейнічаюць вельмі добра. Дый ваколіцы, тут—хараство адно. Вось прайдзецца крыху далей, там яшчэ прыгажэйшыя краявіды...

— Ну, а ці папраўляецца вы хоць крыху—перабіваю я.

— Па-мойму, так! Ня ведаю, як з мэдыцынскага пункту гледжання,—прыветліва ўхмыляецца адпачываючы,—само сабой зразумела, што гэтая абстаноўка супакойвае нервы, надае бадзёрасці і новае сілы.

Большасць удзельнікаў першых трох партый сёлетняга сезону прыбавілася ў вазе на 5-6 кілё.

— Сонца, вада і гэтак сваяасаблівае жыватворчае паветра, вось хто зьяўляецца іхнымі ўрачамі,—мякка зазначае галоўны ўрач санаторыя; мы, спецыяльныя ўрачы, у гэтай справе мала дапамагем...

Былы нямецкі курорт Баркоўшчына адраджаецца. Новыя вялікія будыніны вырастаюць над возерам. Згодна вызначанага пляну к наступнаму году павінен пабудавана корпус на 60 асоб. У Баркоўшчыне павінна быць сапраўдная кузня па рамонту здароўя працоўных. У сучасны-ж момант яшчэ ня ўсё упарадкавана з санаторыям. Ня поўнасьцю скарыстоўваюцца серка-жалезістыя крыніцы.

Шмат яшчэ работы па абсталяваньні, але і на сёнешні дзень ужо зніклі чуткі пра нейкую сьвятую ваду. Ваколічныя сяляне ведаюць, што гэтая мясцовасць зьяўляецца мясцовасцю, куды не пані з гарадоў, а такія-ж звычайныя працоўныя прыяжджаюць, каб падрамантаваць сваё здароўе для далейшай штодзённай работы.

Перад Баркоўшчынай сапраўды багатая перспектыва.

У ЧАСЕ КУПАНЬНЯ.

1940
5-05
Т. 1940

НА ХВАЛЯХ КАПІТАЛІСТЫЧНАГА С

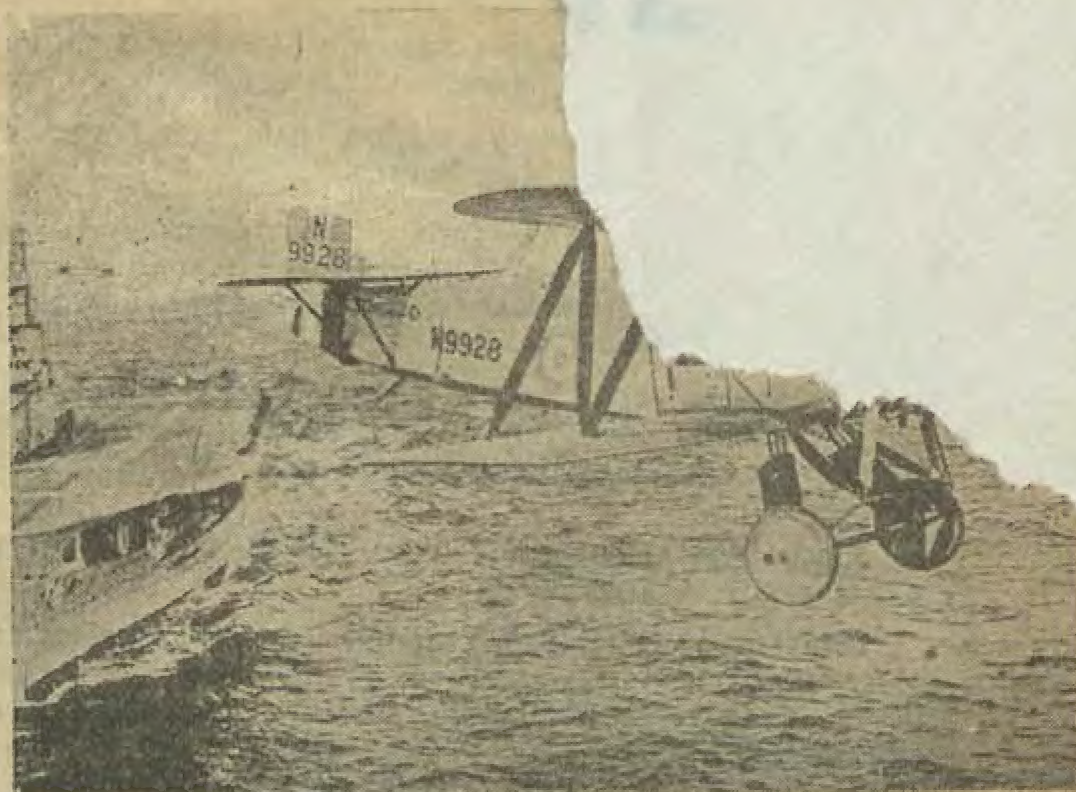

КОМПАРТЫЯ ЗАХАДУ ў ДНІ 1-га МАЯ.

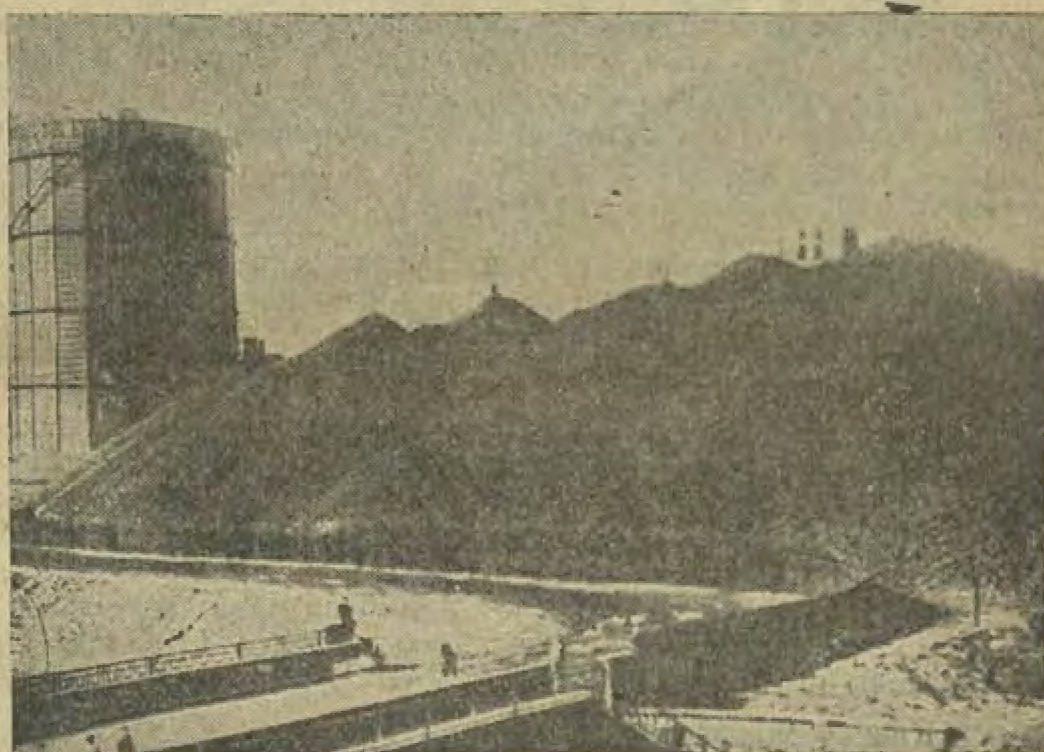
Германская кампартыя выдала да 1 мая цэлы шэраг цудоўна выкананых плякатаў. На здымку адзін з плякатаў кампартыі да 1 мая.

ГІШПАНІЯ. Сымвалічная дэманстрацыя супроць монархіі ў Мадрыдзе. Натойн вешае бюст былога дыктатара Прыма-дэ-Рывэра.

„Разбраеньне“ ў дзеяньні.
Прыклад ангельскага міралюбія.

Сто тысяч тон кокса ляжыць у Вэстфаліі (Германія) і чакаюць пакупца.

Сутычка гарнякоў у Францыі. На здымку сход бастуючы

І Ж Н А Я В І Т Р Ы Н А

я гісторыя і інш. апавяданні. БДВ. Цана 60 кап.

яецца адным з буйнейшых расійскіх пісь- і пачатку XX стагоддзя.

ніку пуката адбіваюць дух нікчэмнае і мяшчанства.

у тхне тугою, яны прасякнуты пачуццём гонимых герояў. Чэхаў выводзіць чараду дроб- мам выкрывае нікчэмнасць і пустэчу іх абы- ваньня.

ізмочным перад жыццём зьяўляецца герой „Нуднай гісто- рыі“, стары профэсар, які мае вялікія тэарэтычныя веды, але няздольны адказаць на запытаньне сваёй выхаванкі: „Што мне рабіць?“

Уражаньне яшчэ большай пустэчы робяць героі іншых апа- вяданьняў гэтага зборніку.

Выкрываючы бытавыя хваробы нашага недалёкага мінулага, Чэхаў мае значэньне ня толькі для мінулага, але і для сучас- насці, паколькі ў нас яшчэ цалкам ня зжыта мяшчанства і абыватальшчына.

Ю. Лібядзінскі—Комісары. БДВ, Менск. 1930 г. 337 стар. Цана 1 руб. 15 кап.

Асноўнай тэмай твораў Лібядзінскага зьяўляецца жыццё партыйнай арганізацыі. Комуніст—цэнтральная фігура ў яго творчасці. Процэсы, якія адбываліся ў партыі напярэдні і ў першыя месяцы нэпу, спрабуе ён адбіць у „Комісарах“. Каб узняць баявы дух політскладу, зьнішчыць упадніцкія на- строі, камандуючы акругай стварае часовыя курсы і выклікае на іх камісараў з усёй акругі.

Камісары незадаволены, на курсах ідзе глухая барацьба паміж „змарыўшыміся“ і людзьмі рэволюцыйнага закалу. Мы бачым, як суровы дух рэволюцыі ўступае ў бацьбу з духам мяшчанства, як гэта барацьба набывае рознастайныя формы

Збор комуністаў у адным месцы; шэраг усё большых і большых выпрабаваньняў, на якіх выяўляецца ступень кому- ністычнага гарту.—усё спрыяе разгортваньню ўлюбёнай тэмы Лібядзінскага: выяўленьню твару партыі, психолёгіі партыйцаў. Аўтар не тэндэнцыйны, але ён поўны глыбокай веры ў пера- могу рэволюцыйнага пачатку. Асноўная ідэя аповесці, ідэя аб моцнай, магутнай партыі, якая расьце і ўзмацняецца ня глядзячы ні на якія іспыты.

Кніжку можна толькі раіць.

Б. Лаўрэнеў—Сорак першы. БДВ. Менск. 1931 г. 135 стар. Цана 45 кап.

Галоўны стрыжань у творчасці Лаўрэнева—не соцыяльная ўстаноўка, а цікавы і востры сюжэт. І хоць інтарэсы пролета- рыяту і нянавісьць да клясы эксплёататараў—рэчы для яго блізкія, аднак, захапленне сюжэтамасцю, любоў да слова і формы, насьледваньне літаратурным традыцыям, цяга да за- ходняй культуры—займаюць у яго пачэснае месца.

Таму з твораў гэтага зборніку („Сорак першы“, „Канец палкоўніка Дэвішына“ і „Тэрміновы фрахт“) бязумоўна лепшым зьяўляецца аповесьць „Сорак першы“.

У гэтай аповесці аўтар ставіць праблему каханьня паміж прадстаўнікамі розных клясаў.

Шляхам павялічэньня антаганізму паміж героямі аўтар утварае найбольш вострае палажэньне, пры якім робіцца маг- чымым выражэньне гэтай праблемы ва ўсёй яе соцыяльнай існасьці.

Прасякнутая пафосам рэволюцыйнай героікі аповесьць вэру- шыць чытача.

Два другіх апавяданьні гэтага зборніку, праўда характарных для Лаўрэнева, нічога карыснага чытачу не дадуць.

Ул. Бахмецьцеў—Сухі патоп (апавяданьні)—БДВ. Менск, 1930 г. 100 стар. Цана 45 кап.

Апавяданьні Бахмецьцева прыцягнуць увагу чытача жывым рэалізмам зьмешчаных у іх спэс. Тэмы яго, часткай даўно на- пісаных апавяданьняў, сучасныя, а выкананьне, пры ўсіх тэх- нічных недахопах, захапляе ўвагу непасрэднай прастатой.

У апавяданьнях гэтай кніжкі, у цэнтры ўвагі аўтара стаіць жыццё вёскі—яе болі, праца і радасьці. Драма перасяленцаў, трагічнае неразуменьне зруйнаваным вясковым уласнікам вя- лізных перспектыву грамадзкай барацьбы, якая вядзецца гарадз- кімі пролетарыямі („Сухі патоп“), героічная здольнасьць да працы і ня менш вялікая здольнасьць да вялікага пачуцьця ў няпісьменнай сялянскай дзяўчыны з тайгі („Алена“), героіня барацьбы сібірскіх партызан з чэхамі („На дыбох“)—у гэтых тэмах, якія распрацаваны проста, але ўпэўніваюча, аўтар па- казвае психолёгію сялянскай масы. Праўда, было-б лепш, каб БДВ выдала яго вядомы роман „Злачынства Мартына“ замест гэтых апавяданьняў.

Але ўсё-ж гэта кніжка з цікавасьцю будзе прачытана.

А. Новікаў—Прыбой. Па цёмнаму (апавяданьні)—БДВ. Менск, 1931 г. 56 стар. Цана 40 кап.

Новікаў-Прыбой адносіцца да ліку лепшых сучасных расій- ских пісьменьнікаў, якія пішуць аб моры. Гэта кніжка зьмяшчае два ягоныя апавяданьні: „Па цёмнаму“ і „Бойня“.

У першым творы аўтар малюе цяжкасьці, якія перажываюць два героі аповесці, былы матрос і дзяўчына, пераапанутая хлопцам, якія эмігруюць з Расіі ў Лёндан „па цёмнаму“ г. зн. бяз білетаў. Абодва ўцекачы—падпольныя політычныя работнікі, якія сядзелі ў турме. У іх прымаюць удзел качагары параходу, але дарога аказваецца надзвычайна цяжкай. Дзяўчына ня вы- трымоўвае ўсіх жахаў падарожжа і памірае. Да Лёндану дабі- раецца толькі матрос.

Другое апавяданьне дае адзін з жахлівых малюнкаў перад- рэволюцыйнай рэчаіснасьці: начальства прымушае стралкоў расстрэльваць матросаў. Пасьля кары сьмерцю таварышоў шмат хто з стралкоў вар'ячэе.

Фёдар Гладкоў—Цэмант (роман)—БДВ. Менск. 1930 г. 300 стар. Цана 2 р. 10 кап.

Роман Гладкова „Цэмант“ зьяўляецца адным з лепшых тво- раў расійскай пролетарскай літаратуры.

Тэма аднаўленьня краіны і новага будаўніцтва тут цесна ўвязана з шэрагам буйнейшых праблем новага жыцця.

У сваім романа Гладкоў ня толькі паказаў аднаўленьне рузбуранага заводу. Ён увязаў гэта гаспадарчае будаўніцтва з шэрагам найважнейшых психолёгічных процэсаў комуністыч- нага росту новага чалавека (Дашы, Глеба), з разбурэньнем старога і шуканьнем новых форм сямейнага побыту.

У романа сутыкаюцца дзьве соцыяльныя стыхі: стыхія будаўніцтва і інертнасьць, разруха, косныя сілы мінулага.

Асноўны інтарэс роману ў konflikце сьвядомасьці. Пера- мога рэволюцыі тут паказана ня толькі ў тым што будзе пушчаны завод. Яе перамога і ў тым, што перабудоўваецца сьвядомасьць Глеба.

У романа Гладкова ўдала сплечена прыватнае і цэлае, аса- бовае і грамадзкае.

Гэты роман, удала перакладзены на беларускую мову М. Зарэцкім, бязумоўна, будзе добра спатканы нашымі чыта- чамі.

Новыя Ноты.

У выданьні БДВ вышаў шэраг новых нот. Сярод іх мы маем „Марш ударнікаў“—музыка Гітгарца, словы Сальнікава (цана 20 кап.), і „Сьмела ўперад“—чырвонаармейская песьня на 2 галасы, муз. В. Яфімава, словы Андрэя Александровіча. (Цана 20 кап.).

М. Аладаў—Новыя ноты.

У выданьні БДВ вышла некалькі твораў М. Аладава. Сярод іх „Як прышла я на ток малаціць“ на словы Багдановіча (Цана 45 кап.), „Глянь як зорка ў семені ляціць“ таксама на яго словы (Цана 45 кап.).